

Laatmiddeleeuws steengoed uit Siegburg (D.) opgegraven in Geraardsbergen

Luk BEECKMANS

In vrijwel al het onderzochte huisafval uit de late middeleeuwen wordt wel eens een recipiënt in steengoed aangetroffen. Meestal betreft het schenk- en drinkgerei uit de Rijnstreek. In dit artikel bespreken wij steengoed afkomstig uit Siegburg, ontdekt bij verschillende opgravingen in de Geraardsbergse binnenstad door Etienne Borremans (Geraardsbergen, 1924-2008) en de Werkgroep Archeologie Geraardsbergen.

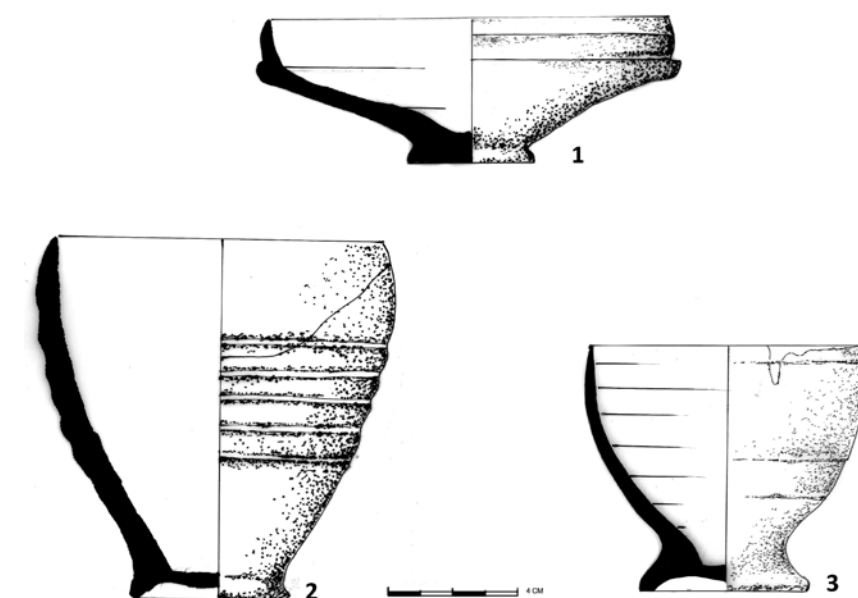
Het productiecentrum

Siegburg is gelegen aan het riviertje de Sieg en bevindt zich in de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. De stad ligt in de buurt van grote steden als Bonn en Keulen. Tijdens de late middeleeuwen was Siegburg de grootste producent van steengoed. Via land- en waterwegen werd het massaal uitgevoerd tot in onze streken¹.

Siegburger waar

Steengoed uit Siegburg is vervaardigd uit een witgrijze tot beige klei en werd klinkend hard gebakken bij een temperatuur boven de 1.200 C°. Bij deze hoge temperatuur versintert de klei en wordt ondoordringbaar voor vloeistoffen.

Dit steengoed wordt vaak aangetroffen met een typerend rood gevlamd oppervlak. Deze verkleuring is veroorzaakt door de as van het brandhout in de pottenbakkersoven. Door de

Drinkschaal en twee bekers uit Siegburg, gevonden in Geraardsbergen (tekeningen J.-P. Parent)

trek vliegt de as de oven in en bij lang stoken verschijnen er rode vlammen of blossen op het aardewerk. Door bewust veel as in de oven te sturen kon men het kleuringproces verhevig en

beheersen. De meeste gekende vormen zijn de zogenaamde jacobakannen, drinkschaaltjes en dito bekers.

1. Het steengoed uit Siegburg is moeilijk te onderscheiden van de 15de-eeuwse steengoedproducten uit Beauvais (Fr.). Deze laatste dragen echter meestal een voet, die door middel van een werktuig is bijgewerkt, terwijl de onderzijde van de vlakke bodem meestal sporen vertoont van de draad waarmee het product van de draaischijf is getrokken. De producten uit Siegburg daarentegen zijn voorzien van een gewelfde voet met duimindrukken.

Drinkbeker uit Siegburg, gevonden in Geraardsbergen (foto L. Beeckmans)

Vondsten uit Geraardsbergen

In Geraardsbergen zijn drie archeologisch volledige recipiënten in Siegburger waar opgegraven². Het betreft een drinkschaal en twee drinkbekers:

- Drinkschaal uit witgrijze tot beige klei op uitgeknepen standring (hoogte: 3,8 cm, diameter: 14,2 cm). De buik is gewelfd. Op de geknikte rand, die gedeeltelijk rood gevlamd is, zijn een paar draairingen zichtbaar. Deze drinkschaaltjes zijn gedurende de late middeleeuwen zeer populair gebleven en worden gedateerd vanaf het midden van de 14de tot het midden van de 16de eeuw (afb. 1,1).

- Eierdopvormige beker uit witgrijze tot beige klei op uitge-

knepen standring, slank profiel (hoogte: 11,3 cm). Vijf geaccentueerde draairingen zijn verdeeld over het lichaam. De wand is gedeeltelijk rood gevlamd. Deze beker is te dateren in de 15de tot midden 16de eeuw (afb. 1,2).

- Eierdopvormige beker uit witgrijze tot beige klei op uitgeknepen standring, halfkogelvormig lichaam (hoogte: 8,1 cm). De draairingen zijn weinig geaccentueerd. Aan de rand zijn wat sporen zichtbaar van asglazuur. Het oppervlak is eerder grijs gekleurd. Dit is vermoedelijk veroorzaakt door de bewaring in een zeer humeuze omgeving. Op typologische basis is deze beker eveneens te dateren in de 15de tot midden 16de eeuw (afb.1, 3)³.

Gebruik

De drinkschaal en de bekens werden vooral gebruikt om wijn in te schenken. Een link met de import van Rijnlandse wijnen ligt uiteraard voor de hand.

Hoewel drinken van wijn uit een beker het meest vanzelfsprekend lijkt, is drinken uit een schaalje niet alleen zeer elegant, het laat immers ook toe om het bouquet van de drank beter tot zijn recht te laten komen. Denken we maar aan de huidige brede en ondiepe 'coupe'.

Luk BEECKMANS

lukbeeckmans@hotmail.com

2. Een voorwerp is archeologisch volledig wanneer het in tekening kan worden hersteld, m.a.w. wanneer het volledig profiel aanwezig is.
3. K. DE GROOTE, *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de -16de eeuw)*, Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, Brussel, 2008, 2 delen, deel 1, p. 374-375.